

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Oboru regija – Provjera napretka strategije Europa 2020. za pametan, održiv i uključiv rast

(COM(2014) 130 final)

(2015/C 012/17)

Izvjestitelj: **Stefano PALMIERI**

Dana 16. svibnja 2013., sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europska komisija odlučila je savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o sljedećem dokumentu:

Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Oboru regija – Osvrt na strategiju Europa 2020. za pametan, održiv i uključiv rast

COM(2014) 130 final.

Pododbor za provjeru napretka strategije Europa 2020., zadužen za pripremu rada Odbora o toj temi, Mišljenje je usvojio 5. rujna 2014.

Europski gospodarski i socijalni odbor Mišljenje je usvojio na svom 502. plenarnom zasjedanju održanom 15. i 16. listopada 2014. (sjednica od 15. listopada), sa 168 glasova za, 7 protiv i 6 suzdržanih.

1. Uvod

1.1 Četiri godine od pokretanja strategije Europa 2020., Europska komisija objavila je Komunikaciju „Provjera napretka strategije Europa 2020. za pametan, održiv i uključiv rast” i pokrenula javno savjetovanje⁽¹⁾ za reviziju tijekom provedbe strategije.

1.2 Ovo Mišljenje, koje predstavlja službeni odgovor na zahtjev Europske komisije, također je dio cjelovite procjene EGSO-a kao odgovora na zahtjev talijanskog predsjedništva Vijeća Europske unije za izradom razmatračkog mišljenja o predstojećoj reviziji tijekom provedbe strategije Europa 2020.

1.3 EGSO priprema sveobuhvatnu procjenu provedbe strategije Europa 2020. koja će uključivati sljedeće dokumente:

- izvješće o projektu čiji je cilj produbljivanje idejnih i praktičnih aspekata upravljanja strategijom Europa 2020.;
- ovo Mišljenje SC/039;
- doprinose stručnih skupina i Savjetodavnog povjerenstva za industrijske promjene (CCMI), promatračkih skupina i Skupine za vezu s europskim organizacijama i mrežama civilnog društva;
- doprinose nacionalnih gospodarskih i socijalnih odbora i sličnih organizacija;
- zaključke i preporuke studije koju je naručio EGSO-ov Upravljački odbor strategije Europa 2020. i koju je izradio A. Bellagamba, pod nazivom *Priorities, challenges and prospects for civil society: involvement in the Europe 2020 strategy beyond 2015 – Case study of four Member States (BE – FR – IT – NL)* („Prioriteti, izazovi i perspektive za razvoj civilnog društva: uključenost u strategiju Europa 2020. u razdoblju nakon 2015. – Analiza slučaja iz četiri države članice (BE – FR – IT – NL”).

⁽¹⁾ Vidjeti internetsku stranicu Europske komisije: http://ec.europa.eu/europe2020/public-consultation/index_en.htm

1.4 Paket dokumenata koji će sačinjavati EGSO-ovu reviziju tijekom provedbe strategije bit će predstavljen tijekom konferencije na visokoj razini, organizirane u sklopu aktivnosti talijanskog predsjedništva Vijeća EU-a o temi „Za učinkovitiju strategiju Europa 2020.: prijedlozi civilnog društva za veću socijalnu uključenost i konkurentnost u Europi”. Konferencija će se održati u Rimu, 4. i 5. prosinca 2014.

1.5 Kako bi se predstavili prijedlozi za reformu strategije Europa 2020., koje su izradile različite unutarnje jedinice EGSO-a⁽²⁾ i o kojima se temeljito raspravljalo na sastancima radnih skupina, preporuke su ugrađene u poglavlje 4.: **„Preporuke EGSO-a za osiguravanje stvarnog postupka reforme strategije Europa 2020.”**

2. Prve četiri godine strategije Europa 2020.: od posljedica krize do dugoročnih trendova

2.1 Strategija Europa 2020. nastala je s hvalevrijednom namjerom da potiče konkurentnost i zapošljavanje u EU-u – usmjeravajući se na pitanja strukturne prirode – uz istovremeno osiguravanje gospodarske, socijalne i teritorijalne kohezije za svoje građane. Upravo se u tom, samom po sebi osjetljivom kontekstu javlja jedna od najtežih kriza u posljednjih osamdeset godina (po intenzitetu i trajanju), s ozbiljnim posljedicama za tijek same strategije.

2.1.1 Kriza je dodatno naglasila već vidljive gospodarske i socijalne razlike u EU-u, ističući razlike u smislu konkurentnosti i socijalne kohezije i povećavajući tendencije prema polarizaciji rasta i razvoja, s očiglednim posljedicama na ravnomjernu preraspodjelu dohotka, bogatstva i blagostanja među državama članicama, unutar njih samih te među europskim regijama⁽³⁾.

2.2 Analiza razvoja i posljedica krize – iznesena u Komunikaciji Komisije i pripadajućim priložima⁽⁴⁾ – pokazuje da je kriza očigledno negativno utjecala na provedbu strategije Europa 2020., u pogledu učinkovitosti, prikladnosti i legitimnosti njezinog modela upravljanja i ciljeva.

2.3 Struktura gospodarskog upravljanja EU-a, s obzirom da je snažno usmjerena na politike štednje, podredila je ostvarivanje srednjoročnih i dugoročnih ciljeva strategije Europa 2020. fiskalnoj disciplini.

2.3.1 Iako s jedne strane EGSO smatra da je neophodno djelovati u vidu jačanja politika namijenjenih konsolidaciji javnih financija pojedinih država članica očigledno je, s druge strane, da politike štednje mogu imati željene učinke ukoliko se provode u „ekspanzivnoj” gospodarskoj fazi, ali ukoliko ih se „automatski” primijeni u razdoblju gospodarske stagnacije ili recesije, kroz koju trenutno prolazi većina država članica, tada one imaju negativne učinke na rast. Dokaz za to je i činjenica da takve politike u brojnim državama članicama nisu polučile očekivane rezultate u pogledu uspostave proračunske ravnoteže⁽⁵⁾ već su usporile, ako ne i odgodile gospodarski oporavak te pogoršale već zabrinjavajuće stanje društvene dezintegracije.

2.4 Upravljanje krizom putem gospodarskog upravljanja EU-a negativno je utjecalo na proces napredovanja prema dugoročnim i srednjoročnim ciljevima predviđenim ovom strategijom. To je u pojedinim državama članicama EU-a prouzročilo probleme koji u nekim slučajevima mogu predstavljati prepreke i strukturna ograničenja za gospodarski razvoj i socijalnu koheziju Unije.

⁽²⁾ EGSO (2014.) Doprinosi stručnih skupina EGSO-a: Promatračke skupine za tržište rada, Promatračke skupine za jedinstveno tržište, Promatračke skupine za održivi razvoj, Savjetodavnog povjerenstva za industrijske promjene (CCMI) i Skupine za vezu – Ususret reviziji tijekom provedbe strategije Europa 2020. Upravljački odbor za strategiju Europa 2020

⁽³⁾ „U Europi su 2012. osobe u najvišem (petom) kvintilu dohotka zarađivali gotovo 40 % ukupnog dohotka, dok su osobe iz najnižeg (prvog) kvintila zarađivali manje od 10 %.” Eurostat (2014.) Statistics in focus 12/2014.

⁽⁴⁾ Zbog ograničenog prostora, u ovom Mišljenju nisu izneseni svi statistički podaci iz navedenih dokumenata: COM(2014) 130 final – Prilozi 1. – 3.

⁽⁵⁾ U 28 država članica EU-a u razdoblju od 2007. (posljednje godine prije početka krize) do 2013., javni dug porastao je s 58,8 % na 87,1 %, što je povećanje od 28,3 postotna boda. U 18 država članica eurozone bilježi se porast sa 66,2 % na 92,6 %, što predstavlja povećanje od 26,4 postotna boda. Eurostatova baza podataka: General government gross debt („Bruto dug opće države”).

2.5 Danas, unatoč ohrabrujućim rezultatima postignutim u području: a) borbe protiv klimatskih promjena i održive energije; b) obrazovanja i borbe protiv ranog napuštanja školovanja; bilježe se vrlo zabrinjavajući pokazatelji u pogledu izdataka za potrebe istraživanja i razvoja, tržišta rada, borbe protiv siromaštva i borbe protiv socijalne isključenosti.

2.5.1 Što se tiče izdataka za istraživanje i inovacije, čini se da je kriza produbila postojeći jaz među državama članicama EU-a – države članice izložene velikom pritisku radi postizanja fiskalne konsolidacije (često su to one iste države članice koje zaostaju u području inovacija) značajno su smanjile svoju javnu potrošnju za istraživanje i inovacije⁽⁶⁾. Potrošnja za istraživanje i razvoj u EU-u i dalje je za gotovo jedan postotni bod ispod ciljane razine od 3 %, a prema predviđanjima za 2020. čini se da će pasti na 2,2 % zbog negativnog utjecaja niske razine privatnih ulaganja i nedovoljno ambicioznih ciljeva država članica.

2.5.2 Što se tiče tržišta rada, stopa zaposlenosti posljednjih godina stagnira te je i dalje ispod ciljane razine utvrđene strategijom Europa 2020. (68,4 % u 2013.: 74,2 % za muškarce i 62,5 % za žene) te se bilježe posebno zabrinjavajući pokazatelji:

- 26,2 milijuna nezaposlenih;
- 9,3 milijuna „obeshrabrenih” radnika koji su spremni raditi, ali su prestali tražiti posao;
- 12 milijuna osoba nezaposleno je dulje od godinu dana;
- od 2008. (prve godine krize) u Europskoj uniji izgubljeno je 6 milijuna radnih mjesta (sa svim što to podrazumijeva u smislu gubitka stručnih vještina i znanja);
- 5,5 milijuna mladih (mladih od 25 godina) je nezaposleno.

Takva situacija, koja je sama po sebi zabrinjavajuća, u pojedinim državama članicama EU-a ima tendenciju pogoršanja za mlade, osobe isključene s tržišta rada u starijoj dobi te za žene.

2.5.3 Što se tiče osoba izloženih riziku od siromaštva i socijalne isključenosti, u razdoblju od 2009. do 2012. njihov broj porastao je sa 114 na 124 milijuna. Riječ je o trendu koji bi se mogao dodatno pogoršati ako uzmemo u obzir kasne učinke krize. Izgleda da će biti teško postići cilj EU-a da se broj osoba izloženih riziku od siromaštva i socijalne isključenosti smanji na 96,4 milijuna do 2020., s obzirom da je već u 2012. ta brojka iznosila čak 28 milijuna više od postavljenog cilja.

2.5.4 Ono što već ozbiljnu situaciju čini još problematičnijom jest sve veći broj ljudi koji žive u stanju materijalne oskudice te postotak radno sposobnih ljudi koji žive u kućanstvima u kojima nitko ne radi.

2.5.5 Kriza je povećala već znatne nejednakosti među državama članicama te istaknula velike razlike u pogledu konkurentnosti i socijalne kohezije. Te razlike jasno pokazuju da je nužno izraditi prijedloge reformi kako bi se postigla što veća učinkovitost mjera tamo gdje su problemi najozbiljniji.

2.5.6 Ovi podaci vrlo jasno ukazuju na važnost usmjeravanja na ulaganja za rast kako bi se poduprla konkurentnost te poduzećima, osobito malim i srednjim, osigurali uvjeti za održavanje postojećih i stvaranje novih radnih mjesta.

3. Analiza ključnih aspekata strategije Europa 2020.: upravljanja, ciljeva, sudjelovanja i provedbe

3.1 Analiza do sada postignutih rezultata pokazala je da je strategija u velikoj mjeri nedostatna za postizanje svojih postavljenih ciljeva. Treba nastaviti s postupkom reforme strategije Europa 2020. kako bi postala učinkovita i djelotvorna te na taj način izbjeći opasnost od njezinog neuspjeha, kao što se već ranije dogodilo s Lisabonskom strategijom. Vrlo je važno usredotočiti se na određen broj ciljeva, osigurati njihovu međusobnu dosljednost i zajamčiti njihovu provedbu.

⁽⁶⁾ Veugelers, R. (2014.) *Undercutting the future? European research spending in times of fiscal consolidation*. („Potkopavanje budućnosti? Troškovi europskih istraživanja u vrijeme fiskalne konsolidacije”). Bruegel Policy Contribution. Izdanje 2014/06.

3.2 Glavni problemi strategije Europa 2020. mogu se primijetiti u područjima upravljanja, postavljenim ciljevima, sudjelovanju civilnog društva i njezinoj provedbi.

3.3 Sustav upravljanja strategijom Europa 2020. je slab i neučinkovit u zahtijevanju od država članica da ispune svoje obveze u ostvarivanju ciljeva (i vodećih inicijativa) iz strategije.

3.3.1 U upravljanju strategijom formalizirao se strukturni poremećaj gdje se gospodarskim aspektima daje prednost u odnosu na socijalno i ekološko upravljanje, što ciljeve strategije Europa 2020. podređuje makroekonomskim prioritetima Europskog semestra, ugrožavajući time postizanje ciljeva u području konkurentnosti i socijalne kohezije EU-a te održivo upravljanje prirodnim resursima.

3.3.2 Europski semestar, koji započinje Godišnjim pregledom rasta, a završava izradom preporuka za pojedine zemlje, često je određivao prioritete koji ne predstavljaju učinkovitu podršku postizanju ciljeva strategije Europa 2020. Pored toga, države članice ne poštuju preporuke za pojedine zemlje tijekom izrade godišnjih nacionalnih strategija (nacionalnih programa reformi) kao ni pri donošenju odluka o: proračunu, strukturnim reformama, politikama tržišta rada i socijalnim politikama (⁷).

3.4 Prilikom izrade strategije Europa 2020. o predloženim ciljevima i s njima povezanim pokazateljima, povrh toga što nisu obvezujući, nije se postiglo ni suglasje među građanima Unije. Ako isključimo ciljeve u području smanjenja emisija stakleničkih plinova i korištenja obnovljivih izvora energije – koji su dio pravno obvezujućeg okvira – do sada je svaka zemlja bila u mogućnosti postavljati vlastite ciljeve, koji su često nedovoljno ambiciozni.

3.4.1 Kvantitativno mjerenje ciljeva nema podršku kvalitativnog vrednovanja: „uređenost” socioekonomskog sustava ne može se mjeriti samo na temelju kvantitativnih pokazatelja kao što su sredstva izdvojena za istraživanja ili broj otvorenih novih radnih mjesta, već treba uzeti u obzir i pokazatelje kvalitativne naravi, kao što su vrste inovacija uvedenih na „tržište” te kvalitetu otvorenih radnih mjesta.

3.5 Organizirano civilno društvo nije na odgovarajući način uključeno u strategiju Europa 2020., kako na nacionalnoj tako i na europskoj razini. Razlozi za to su sljedeći:

- nedostatak aktivnosti povezanih s obavještanjem o strategiji i njezinim širenjem, zbog čega je ona poznata i u njoj sudjeluju pretežno njezini dionici;
- nespremnost pojedinih država članica da uključe organizacije civilnog društva u proces planiranja mjera koje treba poduzeti u okviru strategije Europa 2020.;
- nedostatak stvarne povezanosti u aktivnostima civilnog društva na europskoj te na nacionalnoj i lokalnoj razini;
- preklapanje mjera usvojenih radi suočavanja s posljedicama krize (uključujući vremenski raspored Europskog semestra) s inicijativama strategije Europa 2020., što za socijalne partnere i organizacije koje predstavljaju civilno društvo dodatno otežava razumijevanje razvoja strategije i na koji način mogu sudjelovati u tom procesu;
- nedovoljna dostupnost financijskih sredstava koja ne dopušta djelotvorno i učinkovito uključivanje organizacija civilnog društva u strategiju Europa 2020.
- nedovoljna uključenost socijalnih partnera u postupak savjetovanja u okviru Europskog semestra u nekim zemljama.

(⁷) Studija Europskog parlamenta (2014.) – „Pristup prema načelu semafora” provedbi preporuka za pojedine zemlje (CSR) iz 2011. i 2012. Odjel za podršku pri ekonomskom upravljanju.

3.6 Unatoč postupcima dogovorenima na razini Europskog vijeća, brojni tekući programi suradnje u EU-u i svijest o tome da se izazovi i ciljevi utvrđeni u okviru strategije Europa 2020. ne mogu učinkovito rješavati tek djelovanjem pojedinačnih država članica, provedba strategije Europa 2020. suočena je s nedostatkom učinkovite suradnje i solidarnosti među državama članicama.

3.7 Vodeće inicijative mogle su odlučno podržati usklađivanje europskih i nacionalnih politika kako bi se lakše postigli ciljevi strategije Europa 2020. te potaknuo gospodarski rast i zapošljavanje putem učinkovitijeg korištenja „poluge razvoja” i putem mogućnosti koje nude strukturni fondovi⁽⁸⁾, europska teritorijalna suradnja⁽⁹⁾ te programi izravnog upravljanja. Vodeće inicijative trebale bi biti razumljivije i lakše za upravljanje, pružiti veće mogućnosti interakcije te se ne bi trebale preklapati.

ZAKLJUČCI I PREPORUKE EGSO-a ZA OSIGURAVANJE STVARNOG POSTUPKA REFORME STRATEGIJE EUROPA 2020.

4. Za novi idejni okvir strategije Europa 2020.

4.1 EU se suočava s dvostrukim izazovom: s jedne strane, mora se što prije oporaviti od krize koja je bila pogubna za njegov gospodarski i društveni sustav; s druge strane, treba ojačati model pametnog, održivog i uključivog rasta predložen u okviru strategije Europa 2020. u cilju rješavanja strukturnih uzroka nedostatka konkurentnosti europskog sustava.

4.1.1 EGSO smatra da u tom kontekstu treba promicati model razvoja u okviru kojeg države članice EU-a, dok nastavljaju težiti strukturnim reformama usmjerenim na oporavak i pouzdanost državnih financija, uspijevaju istovremeno podržati provedbu politika koje mogu: promicati europsku konkurentnost i njezine glavne dionike (radnike, privatna poduzeća i socijalna poduzeća), promicati kvantitativni i kvalitativni rast europskih ulaganja (materijalnih, nematerijalnih i socijalnih), otvarati brojnija i kvalitetnija radna mjesta te poticati socijalnu i teritorijalnu koheziju rješavanjem problema visoke stope nezaposlenosti i sve veće razine siromaštva i socijalne isključenosti⁽¹⁰⁾.

4.1.2 Stoga bi gospodarsku i monetarnu uniju bilo korisno učiniti faktorom stabilnosti te čvršćeg i otpornijeg rasta, povećati opću privlačnost EU-a kao mjesta za proizvodnju i ulaganja, iskoristiti puni potencijal jedinstvenog tržišta u svim njegovim dimenzijama, ulagati i pripremiti europsko gospodarstvo za budućnost, promicati povoljnu klimu za poduzetništvo i otvaranje novih radnih mjesta, poticati ekološku održivost te poticati jačanje sustava socijalne skrbi, kako bi se mogli suočiti s promjenama i socijalnim problemima.

4.2 EGSO smatra da prijedlog za radikalnom reformom u provedbi strategije Europa 2020. podrazumijeva detaljno razmatranje ključnih ideja i aspekata strategije pokrenute prije četiri godine, i to u pogledu: samog koncepta razvoja na kojem se temelji sama strategija; prepoznavanja ciljeva te politika za njihovo ostvarenje, odgovarajuće praćenje i procjenu; definiranja učinkovitog i djelotvornog višerazinskog upravljanja strategijom; većeg sudjelovanja građana i organizacija civilnog društva.

4.3 Kako bi se doista osigurala „održivost” razvoja koji se promiče reformom strategije Europa 2020., nužno je ojačati njegov holistički pristup na način da se gospodarski ciljevi objedine sa socijalnim i ekološkim ciljevima. Bit će potrebno promicati pristup usmjeren prema potpunom iskorištavanju svih oblika kapitala u vremenu i prostoru, što bi osiguralo zadovoljavanje sadašnjih potreba bez ugrožavanja potreba budućih generacija.

⁽⁸⁾ Uredba (EU) br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013., OJ L 347, 20.12.2013., str. 320–469.

⁽⁹⁾ Uredba (EU) br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013., OJ L 347, 20.12.2013., str. 259–280.

⁽¹⁰⁾ Detaljnije informacije o istraživačkom projektu možete pronaći na <http://www.foreurope.eu/>

4.3.1 Ključno će biti povezati koncept održivog razvoja i relevantne ciljeve strategije Europa 2020. s člankom 3., stavcima 1., 2. i 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije ⁽¹¹⁾, promičući gospodarsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju kroz jaču suradnju i solidarnost među državama članicama EU-a te putem održivog razvoja temeljenog na uravnoteženom gospodarskom rastu i na izrazito konkurentnom socijalnom tržišnom gospodarstvu, koje više vodi računa o dobrobiti građana i koje za cilj ima konkurentnost i punu zaposlenost.

4.3.2 Strategija Europa 2020. također mora odražavati ulogu EU-a u globalnom okružju. Revizija strategije Europa 2020. mora se čvrsto povezati s programom UN-a za održiv razvoj za razdoblje nakon 2015. godine ⁽¹²⁾ te omogućiti EU-u odgovarajuću provedbu globalnih ciljeva održivog razvoja na svom teritoriju.

4.3.3 Kako bi se pokrenuo dugoročni prijelaz na otporno, konkurentno i uključivo gospodarstvo EU-a koje učinkovito koristi resurse, EU će morati proširiti svoj planski okvir i na razdoblje nakon 2020. godine. Stoga reviziju strategije Europa 2020. treba hitno dopuniti započinjanjem sudioničkog postupka koji vodi k integriranoj političkoj strategiji za održivu Europu u globaliziranom svijetu, s vremenskim obzorom do najmanje 2030. godine.

4.4 U skladu s primjenom holističkog pristupa prema konceptu održivog razvoja, u okviru strategije Europa 2020. treba dodatno podržati kvalitativnu dimenziju ciljeva. Rast je prirodno povećanje veličine te stoga podrazumijeva kvantitativnu dimenziju, dok je razvoj povećavanje vlastitih kvaliteta i potencijala. Kvalitativna dimenzija razvoja iskorištava se ostvarivanjem i širenjem posebnosti i potencijala socioekonomskog sustava.

4.4.1 Ciljevi strategije Europa 2020. moraju se integrirati na ravnopravnoj osnovi, a ne da su i dalje podređeni ekonomskim i fiskalnim ciljevima, u novoj strukturi gospodarskog, ekološkog i socijalnog upravljanja, posebno u okviru Europskog semestra, a time i u Godišnjem pregledu rasta, nacionalnim programima reformi te preporukama za pojedine zemlje.

4.4.2 EGSO ponovno naglašava da je za mjerenje učinka usvojenih politika u odnosu na društvo, obitelji i pojedince neophodno pronaći sustav koji će dopunjavati BDP ⁽¹³⁾. U tom kontekstu, trebat će provesti socijalnu tablicu postignuća i osigurati njezinu stvarnu primjenu u okviru Europskog semestra ⁽¹⁴⁾.

4.4.3 Stoga je od ključne važnosti razviti sustav praćenja temeljen na pokazateljima koji uzimaju u obzir raspoloživi dohodak obitelji, kvalitetu života, ekološku održivost, socijalnu koheziju, zdravlje i opću dobrobit sadašnjih i budućih generacija. EGSO smatra da za provedbu tog novog sustava praćenja i upravljanje njime treba uspostaviti nov ustroj u kojem bi bile uključene relevantne ustanove.

4.5 Strategija Europa 2020. bit će uspješna samo ako bude raspolagala višerazinskim upravljanjem osmišljenim za suočavanje s brojnim izazovima koji su pred njom te ako se opće smjernice dogovorene na europskoj razini pretoče u konkretna regionalna i nacionalna djelovanja.

4.5.1 Upravo u tom pogledu treba ojačati gospodarsko upravljanje EU-om u cjelini, a posebno upravljanje EMU-om, na način da ga se objedini sa strategijom Europa 2020. To će omogućiti da se osigura provedba tih strukturnih reformi putem učinkovitog procesa dijeljenja i preuzimanja odgovornosti od strane država članica. Stoga će biti potrebno ostvariti istinsku suradnju u zadaćama upravljanja, raspodjele i nadzora koje obnašaju Europsko vijeće, Vijeće za konkurentnost, Europska komisija i Europski parlament.

4.5.2 Države članice moraju na odgovarajući način voditi računa o preporukama za pojedine zemlje, koje je usvojilo Europsko vijeće, prilikom izrade godišnjih strategija iznesenih u nacionalnim programima reformi te pri odlučivanju o proračunu, strukturnim reformama, politikama tržišta rada i socijalnim politikama.

⁽¹¹⁾ SL C 83, 30.3.2010.

⁽¹²⁾ <http://sustainabledevelopment.un.org/index.php?menu=1561>

⁽¹³⁾ SL C 181, 21.6.2012., str. 14-20.

⁽¹⁴⁾ Jačanje socijalne dimenzije ekonomske i monetarne unije COM(2013) 690 provisoire.

4.6 Potrebno je ojačati ulogu organizacija civilnog društva u različitim fazama planiranja i provedbe europskih politika. Postizanje ciljeva strategije Europa 2020. treba podržati jačanjem uloge i uključivanjem civilnog društva u Godišnji pregled rasta, u definiranje nacionalnih programa reformi i preporuka za pojedine zemlje. Jačanje se treba postići usvajanjem učinkovitijeg i pravodobnijeg vremenskog okvira za Europski semestar kako bi se organizacijama civilnog društva omogućilo da pravovremeno iznesu svoje procjene, dok je još moguće učinkovito doprinijeti postupku donošenja odluka. To treba osigurati na trima razinama upravljanja strategijom: europskoj, nacionalnoj i regionalnoj.

5. Međusektorske i sektorske politike kao potpora strategiji Europa 2020.

5.1 EGSO smatra da je potrebno provesti cjelovitu strategiju koja se sastoji od **međusektorskih** (ili horizontalnih) te **sektorskih** (ili vertikalnih) **politika**, kako bi strategija Europa 2020. postala pokretačem konkurentnosti i kohezije u prilog gospodarskom, održivom i uključivom rastu Europe tijekom sljedećih pet godina.

5.1.1 **Međusektorske** (ili horizontalne) **politike** imale bi zadaću osigurati povoljne uvjete za promicanje glavnih aktera ponovnog pokretanja europske konkurentnosti, odnosno **radnika, poduzeća te poduzeća socijalnog gospodarstva**.

5.1.2 **Sektorske** (ili vertikalne) **politike** predstavljale bi stupove čija zadaća bi bila osiguravanje učinkovitog ponovnog pokretanja strategije Europa 2020. putem: oživljavanja **industrijske politike**, objedinjavanja **energetske politike**, jačanja **istraživanja i inovacija**, kao i promicanja čimbenika za **jačanje konkurentnosti europskog sustava u području socijalne skrbi, borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti** ⁽¹⁵⁾.

5.2 Glavni akteri **međusektorskih politika** u okviru nove strategije Europa 2020. trebali bi kao primjer uzeti **radnike, privatna poduzeća** ⁽¹⁶⁾ i **poduzeća socijalnog gospodarstva** ⁽¹⁷⁾.

5.2.1 Što se tiče socijalnih partnera, u središte prioriteta strategije Europa 2020. treba staviti otvaranje kvalitetnih radnih mjesta kao sredstvo za suočavanje s nezaposlenošću i rastućom rascjepkanošću tržišta rada.

5.2.1.1 Neophodno je da se sustavi obrazovanja, prekvalifikacija i cjeloživotnog učenja prilagode potrebama i kretanjima na tržištu rada.

5.2.1.2 Treba promicati poduzetništvo u obrazovanju i razvoj novih pristupa i sustava za učenje, kako bi se zainteresiranima omogućilo stjecanje odgovarajućih vještina za poboljšanje ljudskog kapitala.

5.2.1.3 Važno je promicati i podupirati ulogu javnih službi za zapošljavanje u stručnom usmjeravanju, uključivanju i ponovnom uključivanju ljudi u svijet rada.

5.2.1.4 Izuzetno je važno pridati veću pažnju politikama koje potiču zapošljavanje, osobito kada je riječ o mladima, osobama isključenima s tržišta rada u starijoj dobi, ženama te osobama s invaliditetom. Također je važno posvetiti veću pažnju problemima koji se tiču zapošljavanja osoba koje se ne pojavljuju u službenim statistikama, budući da su isključene s tržišta rada (beskućnici, osobe bez trajne adrese boravka, Romi, itd.).

5.2.1.5 Bilo bi korisno postaviti novi cilj u okviru strategije Europa 2020.: prepoloviti stopu nezaposlenosti mladih do 2020.

5.2.2 Što se tiče **poduzeća**, posebno malih i srednjih poduzeća (MSP), treba promicati suvremenu poduzetničku kulturu koja bi, u skladu s prioritetima iz „Akta o malom poduzetništvu” ⁽¹⁸⁾ i „Akcijskog plana za poduzetništvo 2020.” ⁽¹⁹⁾, mogla pomoći poduzetnicima da mogućnosti koje im se nude pristupom europskim fondovima i tehnološkim inovacijama pretvore u poluge razvoja za poticanje konkurentnosti i zapošljavanja.

⁽¹⁵⁾ Za detaljniji pregled predloženih mjera, vidi: EGSO (2014.) op. cit.

⁽¹⁶⁾ Koristimo sveobuhvatni pojam „poduzeće” koji može podrazumijevati samu osobu tj. poduzetnika (samostalnog, iz slobodnih zanimanja, poslodavca sa zaposlenima ili socijalnog poduzetnika) ili pak veličinu poduzeća (mikro, mala, srednja i velika poduzeća).

⁽¹⁷⁾ Socijalno gospodarstvo obuhvaća kako MSP-ove i velika poduzeća, tako i zadruge, uzajamna društva, udruge, zaklade, socijalne nevladine organizacije itd.

⁽¹⁸⁾ „Akt o malom poduzetništvu za Europu”, (COM(2008) 394 final/2).

⁽¹⁹⁾ SL C 271, 19.9.2013, str. 75-80.

5.2.2.1 U tom kontekstu, potrebno je osigurati uvjete kako bi se gospodarskim subjektima zajamčilo natjecanje na tržištu na kojem nema nepravilnosti u pogledu prekomjernih administrativnih opterećenja, kao i nepoštenih i nepropisnih metoda i praksi.

5.2.2.2 Također je potrebno ispitati mogućnost uvođenja potpora u obliku posebnih poticaja namijenjenih MSP-ima ⁽²⁰⁾ za specifične namjene: za osnivanje poduzeća, internacionalizaciju, istupanje na tržište kapitala, istraživanja, razvoj i inovacije.

5.2.3 Poduzeća socijalnog gospodarstva ključni su čimbenici europskog socijalnog modela budući da, osobito na lokalnoj i regionalnoj razini, predstavljaju pokretače za socijalnu inovaciju i sredstvo za stvaranje novih radnih mjesta, održivog rasta i kohezije. Ona uvode nove i fleksibilne načine u pružanju usluga te inovacije u pogledu proizvoda, postupaka i organizacije.

5.3 Uspjeh ponovnog pokretanja strategije Europa 2020. ovisit će o tome koliko će biti učinkovita u promicanju sljedećih **sektorskih politika**.

5.3.1 **Ponovnim pokretanjem europske industrijske politike** bit će moguće osigurati poboljšanje konkurentnosti europskog sustava proizvodnje. EU mora ponovno vratiti svoju konkurentnost po pitanju sustava, a da bi do toga došlo, treba raspolagati vlastitom industrijskom politikom. Proizvodni sektor mora ponovno vratiti tržišni udio od 20 % BDP-a (u 2012. on je iznosio 15,3 %).

5.3.1.1 Ono što je potrebno jest industrijska politika koja promiče:

- strateško objedinjavanje vrijednosnog lanca u različitim sektorima: proizvodnji, poljoprivrednoj industriji i uslugama;
- predanost industrijama visoke (*high-tech*) i srednje (*medium-high-tech*) tehnologije te uslugama temeljenim na znanju (*knowledge intensive services*);
- razvoj europskog tržišta koje može osigurati pošteno tržišno natjecanje za kvalifikacije srednje razine te promicati mobilnost radnika i osoba koje se bave slobodnim zanimanjima sa srednjom i visokom razinom specijalizacije, kao i usluga;
- visokospecijalizirane funkcionalne veze između javnog sektora i pružatelja usluga temeljenih na znanju u cilju poboljšanja i povećanja produktivnosti u javnom sektoru;
- iskorištavanje razvojnih mogućnosti utvrđenih „zelenim gospodarstvom” i poticanje ekološkog prijelaza EU-a na model proizvodnje i potrošnje u skladu s načelom održivog rasta (putem povezanosti s „Razvojnim planom za razdoblje nakon 2015. o ciljevima održivog razvoja”) ⁽²¹⁾;
- strateški važan sektor „plavog gospodarstva” putem inovacija za preoblikovanje razvojnih mogućnosti povezanih s glavnim „vrijednosnim lancima” (plavom industrijom, plavom logistikom, plavim turizmom, plavom hranom, plavom energijom i plavim resursima) u gospodarske, ekološke i socijalne koristi za europska poduzeća i građane.

5.3.2 Od ključne je važnosti **promicati zajedničku energetska politiku u EU-u**. Zbog velikog utjecaja energije na gospodarstvo, ne može se oblikovati ozbiljna industrijska politika bez zajedničkih načela poput:

- prilagodbe i smanjenja razlika u cijenama energenata;
- poboljšanja uvjeta na unutarnjem energetska tržištu;
- smanjenja energetske ovisnosti o trećim zemljama;
- razvoja obnovljivih izvora energije.

⁽²⁰⁾ EGSO se poziva na izvješće Action Lines: *Bolstering the business of liberal professions* („Područja djelovanja: Podrška poslovanju slobodnih zanimanja”) Radne skupine za slobodna zanimanja Europske komisije, koje je objavljeno 12. ožujka 2014.

⁽²¹⁾ <http://www.wfuna.org/post-2015>

5.3.3 Razvoj **politika istraživanja i inovacija, iskorištavanje informacijskih i komunikacijskih tehnologija kao i digitalizacija gospodarstva** predstavljaju sektore u kojima postoje značajne mogućnosti za ponovno pokretanje europske konkurentnosti. U tom kontekstu moguće je ostvariti nove oblike učinkovite i djelotvorne suradnje između javnog i privatnog sektora.

5.3.3.1 U tom pogledu, EGSO smatra da bi bilo korisno:

- promicati djelotvorne i dinamične javne agencije koje bi se zauzimale za mogućnosti srednjoročnog i dugoročnog financiranja te bile u stanju osigurati potrebnu vezu između znanosti i industrije;
- raditi na razvoju informacijske i komunikacijske tehnologije kao instrumenta za ubrzavanje dinamike gospodarskih subjekata (primjenom tih tehnologija, mala i srednja poduzeća bilježe brži rast);
- pojačati financijske potpore za istraživanja, razvoj i inovacije te u svim državama članicama poticati poboljšanje suradnje između sveučilišta, istraživačkih instituta i poduzeća;
- promicati digitalizaciju gospodarstva kao priliku za povezivanje privatnih interesa s javnom koristi, budući da omogućuje poduzetnicima da u potpunosti iskoriste mogućnosti tržišta dok istodobno građanima omogućuje pristup novim digitalnim proizvodima i javnim uslugama.

5.3.4 EGSO smatra da treba promicati **čimbenike za jačanje konkurentnosti povezane sa sustavom socijalne skrbi**. Provedba učinkovite politike socijalne skrbi može biti posebno važan čimbenik za ponovno pokretanje konkurentnosti EU-a, čime se osigurava okruženje u kojem se rizične čimbenike, neodržive na individualnoj razini (za građane), može neutralizirati provedbom specifičnih politika socijalne skrbi. Treba uložiti veće napore za zaštitu zdravlja i sigurnosti na radnom mjestu. EGSO smatra da je od ključne važnosti snažnije podržati uključivanje osoba s invaliditetom⁽²²⁾, kao i rodnu dimenziju⁽²³⁾ te spriječiti diskriminaciju i oblike isključivanja na temelju rasnog ili etničkog podrijetla, dobi, religije i spolne orijentacije.

5.3.4.1 S obzirom na predviđanja o starenju stanovništva⁽²⁴⁾ u Europi, neophodno je držati se preuzetih obveza na području demografskih promjena te ih, ukoliko je to moguće, proširiti. Kako bi se ostvarili pozitivni aspekti demografskih promjena kako za starije osobe, tako i za društvo u cjelini, treba zadovoljiti jedan osnovni preduvjet, odnosno omogućiti ljudima da ostare u dobrim uvjetima u pogledu zdravlja i sigurnosti⁽²⁵⁾.

5.3.4.2 EGSO smatra da mjere gospodarske politike trebaju biti predmetom prethodne procjene socijalnog učinka, kako bi se uklonile one mjere koje mogu povećati razinu siromaštva ili socijalne isključenosti.

5.3.4.3 Potrebno je također promicati cjelovitu strategiju aktivne uključenosti koja će jamčiti:

- odgovarajuću potporu dohotku;
- uključivo tržište rada;
- pristup kvalitetnim radnim mjestima i uslugama te promicanje socijalnih inovacija;
- širenje socijalnog gospodarstva u strateškim sektorima usluga skrbi i osobne njege.

5.4 EGSO smatra da se u okviru potpore strategiji Europa 2020. treba promicati ambiciozan plan materijalnih i nematerijalnih ulaganja u infrastrukturu i socijalnih ulaganja namijenjenih isključivo oživljavanju konkurentnosti EU-a⁽²⁶⁾. Vijeće mora odobriti dodatne kredite za financiranje plana, dok Komisija mora istovremeno pratiti učinkovitost i djelotvornost kao i strukturne reforme karakteristične za pojedinu zemlju.

⁽²²⁾ „Europska strategija za osobe s invaliditetom (EDS) 2010. – 2020.: obnovljena obveza za Europu bez zapreka” COM(2010) 636 final COM(2010) 636 final.

⁽²³⁾ „Strategija za ravnopravnost žena i muškaraca” COM(2010) 491 final

⁽²⁴⁾ Izvješće Europske komisije o starenju iz 2012.

⁽²⁵⁾ SL C 51, 17.2.2011, str. 55-58.

⁽²⁶⁾ Kao što je predložio g. Jean-Claude Juncker, kandidat za predsjednika Europske komisije, u političkim smjernicama za sljedeću Komisiju, 15. srpnja 2014., Strasbourg.

U vezi s tim, EGSO ponovno naglašava svoje prijedloge iz nedavnog Mišljenja⁽²⁷⁾ kao prvo, o važnosti javnih ulaganja država članica te, kao drugo, o zalaganju za ublažavanje, ili privremenu obustavu tijekom krize, politika štednje.

U tom duhu, EGSO savjetuje primjenu pravila Pakta o stabilnosti i rastu, uz što veću fleksibilnost koju gospodarska i socijalna situacija zahtijeva.

5.4.1 „Materijalna” infrastrukturna ulaganja trebaju biti usmjerena na dva ključna aspekta. Prvo treba osigurati održavanje, restauraciju i osuvremenjivanje kako arhitektonske, povijesne i graditeljske baštine, tako i prometnih mreža (željezničkih, cestovnih i pomorskih). Jednako važno je održavanje i očuvanje europskih hidrogeoloških i obalnih resursa. Drugi aspekt tiče se „nematerijalnih” ulaganja povezanih s razvojem mreža informacijskih i komunikacijskih tehnologija. Financiranje ove vrste ulaganja moći će se osigurati uključivanjem Europske investicijske banke, putem *ad hoc* euroobveznica i revizijom višegodišnjeg financijskog programa za razdoblje 2014. – 2020., predviđenog za 2016. g.

5.4.2 Socijalna ulaganja moraju se moći boriti protiv siromaštva i rizika od socijalne isključenosti te promicati oporavak europskog zapošljavanja. Potreban je plan ulaganja – koja bi predstavljala udio od otprilike 2 % BDP-a – koji treba isključiti iz izračuna deficita te nadzirati kako bi se mogli zajamčiti uvjeti za njegovo učinkovito i djelotvorno provođenje. Takav plan bio bi usmjeren na: zdravstvene usluge; usluge skrbi i njege usko povezane s demografskim kretanjima u državama članicama; jačanje sustava obrazovanja, osposobljavanja i stručne prekvalifikacije; socijalno stanovanje itd. To financiranje, osim što bi bilo isključeno iz izračuna deficita, bilo bi osigurano iz poreza na financijske transakcije.

Bruxelles, 15. listopada 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

⁽²⁷⁾ Mišljenje ECO/357: „Dovršenje ekonomske i monetarne unije – Prijedlozi Europskog gospodarskog i socijalnog odbora za iduće europsko zakonodavno razdoblje”, izvjestitelji: g. Van Iersel i g. Cedrone, još nije objavljeno u SL-u.